

BIHARAMUNEN LANTEGIA

Zer ikertu herritarrek erabakitzen dute

Ikerketa parte-hartzailea eta gogoetatsua bultzatzen du Biharamunen Lantegia kooperatibak, eta zientzia eta ikerketa herriarengana hurbiltzeko lan egiten du. Duela urte eta erditik egoitza Bidarten dauka, eta Institut Curie-rekin elkarlanean Iker Herria ikerketa zentroa sortzeko lanean ari da. Biharamunen Lantegiko bitartekari Loretxu Bergouignan-ekin eta Livio Riboli-Sasco-rekin hitz egin du ARGIAk.

 JULEN UGARTEMENDIA CARCEDO SABINA HOURCADE

Zientziaren, ikerketaren eta herritarren artean dagoen distantzia handia izaten da, baina bada tarte hori murrizteko lan egiten duenik. Horren adibidea da Biharamunen Lantegia –frantsesez, L’Atelier des Jours à Venir– ikerketarako eta irakaskuntzarako kooperatiba, gizartearen eta ikertzaile-komunitatearen artean bitartekaritza zientifikoa egiten duena. Ikerketaren praktika “herritar ororekin” partekatzeke konpromisoa hartzen du kooperatibak, bereziki testuinguru sozial, ekonomiko eta politikoa zailei aurre egin behar dieten pertsonen, eta ikerketa gaiak zehazteko orduan zaugarrienak diren biztanleengana jotzen du. 2011. urtean sortutako kooperatibak duela urte eta erdi ezarri zuen bere egoitza Bidarten (Lapurdi), eta gehienbat Frantziako Estatuan jardun duen arren, jarduna Euskal Herrian saretzeko asmoa du.

Biharamunen Lantegiak herritarrak modu parte-hartzailean inplikatzeko lan egiten dituen ikerketetan eta ikerketa-praktika “gogoetatsu eta arduratsuak ezartzeko” lan egiten du. Loretxu Bergouignan ikerketaren adarretik dator eta neurozientzietan espezializatuta dago. Biharamunen Lantegiko bitartekarietako bat da. Berak azaldu du kooperatibak egiten duena “ikerketa kokatua bideratzea” dela, eta ikerketa-gaiarekiko bizipenak dituen jendea dela ikerketa akademikoa bideratzen duena: “Fase guztietan kontrola jendeak hartzen du, eta elkar sorkuntza bat egiten da talde horren eta ikerlari taldearen artean”. Ikerketa egiteko taldea osatzean –normalean, bost eta hamabost kide arteko taldeak–, urtebete edo biko harreman edo dinamizazio prozesua hasten da, saioak egiten dira erregulari eta taldeko kideen arteko ezagutza trukea ematen da. Kooperatibako bitartekariak

bertan egoten dira taldeak egiten dituen gogoeten inguruan feedback-a emateko, eta ikerketa alorreko ezagutza akademikoak helarazteko. Ikerketa parte-hartzailearen fase guztiak zehatz-mehatz azalduta daude lantegiaren webgunean, baita ikerketa horren emaitzak nola zabaldu eta erabiliko diren ere.

Ikerketa egiteko proposamena hiru iturritatik etor daiteke: gaiak eragiten dion jendeak berak eskatuta, kooperatibako ikertzaileek edo kooperatiba ezagutzen duten kanpoko ikerlariak proposatuta, edo instituzioek eskatzen dutenean. Livio Riboli-Sasco Biologian eta Ekologian graduatua da eta jarduera zientifikoetan parte hartu du Biharamunen Lantegiko bitartekari moduan. Berak azpimarratu du instituzioekin lan egiterakoan “oso garrantzitsua” dela “mugarik gabe” aritzea. Bergouignaneke gehitu du jendeak “askatasun osoarekin” erabaki behar duela ikerketa-gal-

Bidarteko egoitzan, ezkerretik eskuinera, Livio Riboli-Sasco, Loretzu Bergouignan eta Lukas Barandiaran langileak, eta Leila Perié kooperatibako kidea.

dera, eta “instituzioak edo boteredunak presente” badira, “jendea bideratzen” dutela. Ikertzaileek ere jendea bideratzea ez du ontzat hartzen kooperatibak.

ASKOTARIKO IKERKETA-LERROAK, ETA AURREIKUSEZINAK

Kooperatibak ikerketa parte-hartzaile bat abiatzerakoan, ikertuko duen gaia zehazki zein izango den jakin gabe lan egiten du. Bergouignanek azaldu du gai orokor batekin has daitekeela ikerketa, baina horrek ez duela esan nahi ikerketa gai horri buruzkoa izango denik, eta azkenean lantzen duten arloa oso zehatza izaten dela.

Bergouignanek Lisboatik gertu dagoen Almada (Portugal) hirian 2014tik 2022ra gauzatutako ikerketa parte-hartzailearen adibidea eman du. Almada ingurukoa zen eta kooperatiba ezagutzen zuen ikerlari batek eskatuta, hiriko Bigarren Torrao aldiriko txaboletan bizi ziren pertsona talde batekin ikerketa egin zuen kooperatibak. Aldiria olatuek urpetzen zuten urtero neguan, eta udalak gertaera hori erabiltzen zuen bertan bizi diren bizilagunak kanporatzeko, Bergouignanek azaldu duenez. Hasiera batean bertakoek uste zuten ikerketa

“Guk egiten dugun lanak zerbitzu publikoa izan beharko luke. Nahiz eta konstituzioetan idatzita dagoen ezagutzaren garapenean denek parte hartzen dutela, gezur handi bat da”

Loretzu Bergouignan
Biharamunen Lantegiko langilea

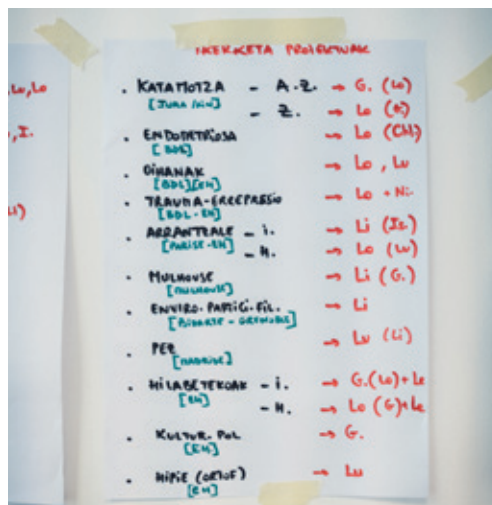
pobreziaren inguruan egingo zela, baina azkenean matematika eta fisikaren artekoa izan zen: “Inori ez zitzaion burutik pasa olatuei buruzko proiektu bat sor genezakeenik”, dio Riboli-Sascok.

Herritarrei begira, ikerketa parte-hartzailearen bitartez, olatu horiek debideratzeko modu bat aurkitu zuten, eta

bestalde, Bergouignanek nabarmendu du ikerlariari begira, “sekulako aurkikuntza” izan zela, olatu mota hori ez zelako “lehenago inon deskribatu”.

Biharamunen Lantegia gaur egun garatzen ari den proiektu bat hilekoaren ingurukoa da, eta Bergouignanek adierazi du ez dakitela azkenean ikerketa biologiaren ingurukoa izango den, edo, adibidez, soziologiaren esparrukoa. Askotarikoak dira kooperatibak landu dituen ikerketa-lerroak. Horietako batzuk filosofia, soziologia, historia, edo neurozientzien ingurukoak izan dira. Azken arlo horri dagokionez, Riboli-Sascok Molins de Rei-n (Katalunia) 2013tik 2019ra egindako ikerketa aipatu du, non koloreek pertsonen ikaste gaitasunean zuten eragina ikertu zuten.

Kooperatibak gaur egun abian dituen edo aurreikusita dituen ikerketa batzuk dira, esaterako, lehen aipaturiko hilekoaren ingurukoa, endometriosiari, oihangintzari, gizarte-zentroei, kultur-gintza politikoari eta errepresioari buruzkoak, laborariekin eta arrantzaileekin dituzten zenbait proiektu eta aldirietako populazioetatik dituzten eskaera batzuk –esaterako, Madrilgo San Cristóbal de los Ángeles auzoan gauzatzen ari diren

ikerketa bat-. Dozena bat proiektu dituzte esku artean. Ikerketa horietako baten berri astekari honetan eman genuen, urtarrilean. Hainbat arrantza ereduren ondorio sozial, ekonomiko eta ekologikoak azaldu genituen *Handiak txikia jaten du* erreportajea.

IKERKETA ZENTRO AITZINDARIA SORTU NAHI DUTE

Bidarten egoitza ezarrita, Euskal Herrian geroz eta lan gehiago egin nahi du kooperatibak, eta proiektuak bertan gehiago zentratu.

Proiektuetako bat ikerketa-praktiketan esperimentatuko duen Iker Herria ikerketa-zentro "aitzindari eta sortzailea" da eta "lankidetzeta estua" izango du Institut Curie-rekin -minbiziari buruzko Frantziako Estatuko ikerketa zentro nagusia-. Riboli-Sascok adierazi du kooperatibak hamar urtez lan egin duela Iker Herria ikerketa-zentroa sortzeko, baina prozesu luzea eta zaila dela. Iker Herria urtebete barru irekitzeko asmoa

"Gure helburua da ikerketa publiko gehiago sortzea Ipar Euskal Herrian. Hego Euskal Herrian badira unibertsitateak, ikerketa zentroak... baina Ipar Euskal Herrian gutxi dago"

Livio Riboli-Sasco
Biharamunen Lantegiko langilea

dute. "Gure helburua da ikerketa publiko gehiago sortzea Ipar Euskal Herrian. Hego Euskal Herrian badira unibertsitateak, ikerketa zentroak... baina Ipar Euskal Herrian gutxi dago". Bergouign-

nanen arabera, gaur egun Ipar Euskal Herrian "ez dago oinarritzko zientziarik" eta "ezin da funtsezko ikerketarik egin", gai jakin batzuekin "oso lotuta ez bada" -esaterako, euskara-. Riboli-Sascok azpimarratu du Ipar Euskal Herriak eskubidea duela edozein ikerketa egiteko aukera izateko.

ZERBITZU PUBLIKOA BEHAR ZUENA

Bidarteko egoitzan lau langile ari dira beharrean, eta lantaldea handitzea baino indartzea da haien asmoa. Proiektu, ikertzaile, unibertsitate eta mugimendu gehiago ezagutzeko prestutasuna agertu dute. Bergouignanez aipatu du beraiek egiten duten lana zerbitzu publikoa izan beharko litzatekeela, eta azaldu du nahiz eta konstituzioetan idatzita dagoen ezagutzaren garapenean "denek" parte hartzen dutela, "gezur handi" bat dela. Biharamunen Lantegiak "beste ikerketa bat posible" dela defendatzen du. ●